

ГОДИШЕН АНАЛИЗ НА ЗДРАВНО-ДЕМОГРАФСКОТО СЪСТОЯНИЕ И ЗДРАВНАТА МРЕЖА В ОБЛАСТ БЛАГОЕВГРАД ЗА 2023 г.

1. 2. Анализ на здравното състояние на населението в Благоевградска област

1.2.1. Заболеваемост по групи болести на дихателната система, включени в Клас X „Болести на дихателната система” на МКБ-10

Заболяемостта на детското и възрастното население от област Благоевград е проучена по МКБ -10 (международна квалификация на болестите). Данните в доклада са предоставени от Дирекция „Медицински дейности” на РЗИ Благоевград. Отражават първичната обръщаемост на населението за медицинска помощ към доболничните (поликлиничните) заведения в града. Наблюдавани са общата заболеваемост (първично регистрирани случаи) и някои класове болести по МКБ, които по литературни данни са повлияни в най-висока степен от рисковите фактори на околната среда.

Регистрирани заболявания, болестност:

През 2022 г. най-голям дял от **болестността** (*Виж.Табл.4. и Таб.5.*) за Благоевградска област се пада на **Клас X Болести на дихателната система 105 950 случая /относителен дял 19,90%/ при 68 094 случая /16,77%/ през 2021 г.** Наблюдава се увеличение с **37 856 случая.**

Клас IX Болестите на органите на кръвообръщението се нареждат като втори по болестност и са повече в сравнение с 2021 г. – регистрирани са **90 085 /16,92%/ при 87731 случая /21,61%/ за 2021 г.** Увеличение на случаите с **2354 бр.**

На трето място се нареждат **Клас I Някои инфекциозни и паразитни болести – 43 148 с относителен дял 8.10 %** при значително по-нисък брой през 2021 г. – **28 547 случая** и относителен дял **7.03 %.** Увеличение на случаите с **14 601 бр.**

Следват: **Клас XIV Болести на пикочо-половата система – 36 681 случая с относителен дял 6.89 %** в сравнение с 2021 г. – **26 302 случая /6.48% /.** Наблюдава се увеличение с **10379 случая през 2022 г.**

Клас XIII Болести на костно-мускулната система на съединителната тъкан – 36 36313 /6,82%/ в сравнение с данните от 2021 г., когато са били **29894 случая /7,36%/.**

Клас XI Болести на храносмилателната система – 32 378 случая /6,08%/ в сравнение с данните за 2021 г. – **18 443 /4,54%/.**

Новооткрити заболявания, заболеваемост:

През 2022 г. най-голям дял от заболеваемостта за Благоевградска област се пада на **Клас X Болестите на дихателната система – регистрирани са 34036 случая /16,74%/ спрямо 28865 случая /19,18%/ през 2021 г.,** следвани от:

Клас IX Болестите на органите на кръвообръщението, които са **18322 /9.01%/,** в сравнение с 2021 г., когато са били **15217 случая /10,11%/;**

Клас XI Болести на храносмилателната система – 17176 случая /8,44%/ в сравнение с данните за 2021 г. – **9950 /6,61%/.**

Клас I Някои инфекциозни и паразитни болести - 16 223 случая /7,97%/ за 2022 г. , като за 2021 г. са **10882 случая /7,23%/.**

Клас XIII Болести на костно-мускулната система на съединителната тъкан – 15785 /7,76%/ в сравнение с данните от 2021 г., когато са били 12499 случая /8,31%/.

Клас XIV Болести на пикочо-половата система – 14720 случая с относителен дял 7.24 % в сравнение с 2021 г. – 10919 случая /7.26% /(виж.Табл.4 и Таб.5).

Табл.4. Болестност и заболяемост сред населението в област Благоевград 2021 г

№ на класа	Наименование на болестите по МКБ-10	Болестност			Заболеваемост		
		Регистрирани заболявания	Над 1000 души от населението	Относителен дял	Регистрирани заболявания	Над 1000 души от населението	Относителен дял
	ОБЩО I-XXII клас	532 327			203 296		
I	Някои инфекциозни и паразитни болести	43148	149,735	8.105	16223	56,298	7,979
II	Новообразувания	10582	36,722	1.987	4377	15,189	2,153
III	Болести на кръвта, кръвотворните органи и отделни нарушения, включващи имунния механизъм	1577	5,472	0.296	762	2,644	0,374
IV	Болести на ендокринната система, разстройства на храненето и на обмяната на веществата	24025	83,373	4.513	6481	22,490	3,187
V	Психични и поведенчески разстройства	11068	38,409	2.079	2160	7,495	1,062
VI	Болести на нервната система	15382	53,379	2.889	5249	18,215	2,581
VII	Болести на окото и придатъците му	23118	80,225	4.342	6831	23,705	3,360
VIII	Болести на ухото и мастоидния израстък	15584	54,080	2.927	9632	33,425	4,737
IX	Болести на органите на кръвообращението	90085	312,620	16,922	18322	63,582	9,012
X	Болести на дихателната система	105950	367,676	19,903	34036	118,114	16,74
XI	Болести на храносмилателната система	32378	112,360	6,082	17176	59,605	8,448
XII	Болести на кожата и подкожната тъкан	21549	74,781	4,048	10556	36,632	5,192
XIII	Болести на костно-мускулната система и на съединителната тъкан	36313	126,016	6,821	15785	54,778	7,764
XIV	Болести на пикочо-половата система	36681	127,293	6,890	14720	51,082	7,240
XV	Бременност, раждане и послеродов период	2650	9,196	0,497	1410	4,893	0,693
XVI	Някои състояния, възникващи през перинаталния период	202	0,700	0,037	109	0,378	0,053
XVII	Вродени аномалии пороци на развитието, деформации и хромозомни аберации	2891	10,032	0,543	1306	4,532	0,642
XVII I	Симптоми, признаци и отклонение от нормата, открити при клинични и	12885	44,714	2,420	8058	27,963	3,963

	лабораторни изследвания, некласифицирани другаде						
XIX	Травми, оправяния и някои други последици от въздействието на външни причини	23754	82,433	4,462	14031	48,691	6,901
XX	Външни причини	40904	141,948	7,683	5933	20,589	2,918
XXI	Фактори влияещи върху здравето	101878	353,545	19,138	19369	67,215	9,527
XXII	Кодове за специални цели	12921	44,839	2,427	11172	38,769	5,495

Табл.5. Болестност и заболяемост сред населението в област Благоевград 2021 г.

№ на класа	НАИМЕНОВАНИЕ НА БОЛЕСТИТЕ ПО МКБ-10	Болестност			Заболеваемост		
		Регистриран и заболявания	На 1000 души от населението	Относителен дял	Регистрирани заболявания	На 1000 души от населението	Относителен дял
	ОБЩО I – XIX клас	405807	1360,62		150461	560,89	
I	Някои инфекциозни и паразитни болести	28547	95,71	7,03	10882	36,48	7,23
II	Новообразувания	7183	24,08	1,77	2915	9,77	1,94
III	Болести на кръвта, кръвотворните органи и отделни нарушения, включващи имунния механизъм	1229	4,12	0,30	566	1,89	0,38
IV	Болести на ендокринната система, разстройства на храненето и на обмяната на веществата	21700	72,757	5,34	4703	15,76	3,13
V	Психични и поведенчески разстройства	10101	33,867	2,48	1930	6,47	1,28
VI	Болести на нервната система	17013	57,04	4,19	5974	20,03	3,97
VII	Болести на окото и придатъците му	26547	89,00	6,54	10705	35,89	7,11
VIII	Болести на ухото и мастоидния израстък	8612	28,87	2,12	4511	15,12	3
IX	Болести на органите на кръвообращението	87731	294,15	21,61	15217	51,02	10,11
X	Болести на дихателната система	68094	228,31	16,77	28865	96,78	19,18
XI	Болести на храносмилателната система	18443	61,837	4,54	9950	33,36	6,61
XII	Болести на кожата и подкожната тъкан	18280	61,290	4,50	7348	24,63	4,88
XIII	Болести на костно-мускулната система и на съединителната тъкан	29894	100,23	7,36	12499	41,90	8,31
XIV	Болести на пикочо-половата система	26302	88,187	6,48	10919	36,61	7,26
XV	Бременност, раждане и послеродов период	1367	4,58	0,336	732	2,45	0,49
XVI	Някои състояния, възникващи през перинаталния период	107	0,358	0,02	55	0,18	0,04
XVII	Вродени аномалии [пороци на развитието], деформации и хромозомни аберации	1499	5,025	0,369	692	2,32	0,46
XVIII	Симптоми, признаци и отклонения от нормата, открити при клинични и лабораторни изследвания, некласифицирани другаде	10381	34,806	2,55	5914	19,82	3,93
XIX	Травми, отравяния и някои други последици от въздействието на външни причини	18921	63,439	4,66	12404	41,58	8,24
XXII	Кодове за специални цели	3856	12,928	0,95	3680		2,45

Забележка: Данните се получават след обработка на годишните статистически отчети на ЛЗ за извънболнична помощ в областта.

Хоспитализирана заболяемост в Област Благоевград за 2022 г.

Броят на хоспитализациите в лечебните заведения за болнична помощ на територията на Благоевградска област през 2022 г. е **51586** в сравнение с **2021г.**, когато е **43400**. **Изписани са 8186** лица повече от изписаните болни през **2021 г.**

По структура на заболяемостта по причини за хоспитализация по класове на първо място през **2022 г.** са **Клас IX Болестите на органите на кръвообръщението – 8705 в сравнение с 6770 случая през 2021 г., т.е. увеличение на случаите с 1935 бр.** Челните места след Клас IX се заемат от:

Клас X Болестите на дихателната система – регистрирани са 6923 случая /13,4%/ спрямо 5558 случая /12,8%/ през 2021 г.,

Клас XI Болести на храносмилателната система – 6393 случая /12,3%/ в сравнение с данните за 2021 г. – 5545 /12,7%/.

Клас II Новообразувания – 5164 случая /10,0%/ в сравнение с данните за 2021 г. – 4981 /11,4%/.

Клас XV Бременност, раждане и послеродов период – 3926 случая /7,6/ в сравнение с данните за 2021 г. – 4139 /9,5%/.

Табл.6. Хоспитализирана заболяемост в Област Благоевград за 2022 г.

	НАИМЕНОВАНИЕ НА БОЛЕСТИТЕ ПО МКБ-10	Хоспитализирани случаи	На 10 000 души от населението	Относи телен дял %
	ОБЩО I - XX клас	51586	1790,1	100,0
I	Някои инфекциозни и паразитни болести	717	24,8	1,3
II	Новообразувания – 4	5164	179,2	10,0
III	Болести на кръвта, кръвотворните органи и отделни нарушения, включващи имунния механизъм	26	0,9	0,05
IV	Болести на ендокринната система, разстройства на храненето и на обмяната на веществата	699	24,2	1,3
V	Психични и поведенчески разстройства	893	30,9	1,7
VI	Болести на нервната система	1727	59,9	3,3
VII	Болести на окото и придатъците му	40	1,3	0,07
VIII	Болести на ухото и мастоидния Израстък	815	28,2	1,5
IX	Болести на органите на кръвообращението - 1	8705	302,0	16,8
X	Болести на дихателната система - 2	6923	240,2	13,4
XI	Болести на храносмилателната система - 3	6393	221,8	12,3
XII	Болести на кожата и подкожната тъкан	907	31,4	1,7
XIII	Болести на костно - мускулната система и на съединителната тъкан	1587	55,0	3,0
XIV	Болести на пикочо-половата система	3689	128,0	7,1
XV	Бременност, раждане и послеродов период	3926	136,2	7,6

XVI	Някои състояния, възникващи през перинаталния период	585	347,0	1,1
XVII	Вродени аномалии [пороци на развитието], деформации и хромозомни аберации	7	0,2	0,01
XVIII	Симптоми, признаци и отклонения от нормата, открити при клинични и лабораторни изследвания, неклаифицирани другаде	2363	82,0	4,5
XIX	Травми, отравяния и някои други последици от въздействието на външни причини -5	4001	138,8	7,7
XX	Външни причини за заболяемост и смъртност	-	-	-
XXII	Кодове за специални цели	2419	83,9	4,6

Забележка: Данните се получават след обработка на годишните статистически отчети на ЛЗ за **болнична помощ**

Табл.7. Хоспитализирана заболяемост в Област Благоевград за 2021 г.

	НАИМЕНОВАНИЕ НА БОЛЕСТИТЕ ПО МКБ-10	Хоспитализирани случаи	На 10 000 души от населението	Относителен дял %
	ОБЩО I - XX клас	43400	1435,1	100,0
I	Някои инфекциозни и паразитни болести	489	16,3	1,1
II	Новообразувания	4981	167,0	11,4
III	Болести на кръвта, кръвотворните органи и отделни нарушения, включващи имунния механизъм	7	0,2	0,01
IV	Болести на ендокринната система, разстройства на храненето и на обмяната на веществата	543	18,2	1,2
V	Психични и поведенчески разстройства	920	30,8	2,1
VI	Болести на нервната система	1554	52,1	3,5
VII	Болести на окото и придатъците му	18	0,6	0,04
VIII	Болести на ухото и мастоидния Израстък	454	15,2	1,0
IX	Болести на органите на кръвообращението	6770	226,9	15,5
X	Болести на дихателната система	5558	186,3	12,8
XI	Болести на храносмилателната система	5545	185,9	12,7
XII	Болести на кожата и подкожната тъкан	718	24,0	1,6
XIII	Болести на костно - мускулната система и на съединителната тъкан	3091	103,6	7,1
XIV	Болести на пикочо-половата система	2927	98,1	6,7
XV	Бременност, раждане и послеродов период	4139	138,7	9,5
XVI	Някои състояния, възникващи през перинаталния период	536	17,9	1,2
XVII	Вродени аномалии [пороци на развитието], деформации и хромозомни аберации	9	0,3	0,02
XVIII	Симптоми, признаци и отклонения от нормата, открити при клинични и лабораторни изследвания, неклаифицирани другаде	1452	48,6	3,3

XIX	Травми, отравяния и някои други последици от въздействието на външни причини	3689	123,6	8,5
XX	Външни причини за заболяемост и смъртност	-	-	-
XXII	Кодове за специални цели	7077	237,2	

Забележка: Данните се получават след обработка на годишните статистически отчети на ЛЗ за болнична помощ

Справка за отчетени първични прегледи за 2022 г. от изпълнители на ПИМП и СИМП, сключили договор с РЗОК Благоевград по общини и за областта на 100 000 души население по групи болести на дихателната система, включени в Клас X „Болести на дихателната система” на МКБ-10 са предоставени от РЗОК Благоевград.

В Табл.8., Табл.9., Табл.10 и Табл.11 са представени данните за 2022 г. и 2021 г.

Анализът на данните показва, че във водещи заболявания са Острите инфекции на горни дихателни пътища (J00 - J06) – извършените първични прегледи **през 2022г. са 149391 спрямо 128341 през 2021 г.** Най-много прегледи са направени на деца до 18 г. – **123629 бр.**, следвани от прегледите на лица **от 35 г. до 65 г. – 13449 бр.**

Острите инфекции са следвани от Други остри респираторни инфекции на долни дихателни пътища (J20 –J22). Извършените прегледи **през 2022 г. са 20008 спрямо 2021 г. когато са 23 030 бр.** – намаление с **3022 бр.**

На трето място се нареждат първичните прегледи за Грип и Пневмония (J10-J18). С **5780 бр.** са прегледите, които са намалели през **2022 г. / 10935 бр./** спрямо **16715 бр.** през **2021 г.**

Табл.8. Първични прегледи Клас X от МКБ-10 по данни на РЗОК Благоевград през 2023 г.

	J00 - J006	J10 - J18	J20 - J22	J30 - J39	J40 -J47	J60 - J70
Банско	9604	149	984	253	388	
Белица	3136	27	451	45	147	
Благоевград	37255	1386	3943	2565	5526	2
Г. Делчев	21065	621	2399	1204	1179	
Гърмен	4361	114	228	113	490	
Кресна	457	51	56	13	93	
Петрич	33183	1105	3174	1031	2489	
Разлог	20273	263	1366	821	1102	1
Сандански	14741	2772	4199	1099	1949	1
Сатовча	3659	366	796	144	1158	
Симитли	5232	221	981	67	728	
Струмяни	46	3	293	31	59	
Хаджидимово	6920	170	316	58	398	2
Якоруда	4131	155	1226	283	198	
ОБЩО	164063	7403	20412	7727	15804	6

Табл. 9 Първични прегледи Клас X от МКБ-10 по възрасти

по данни на РЗОК Благоевград за 2023

РЗОК Благоевград МКБ	Ощо за областта за РЗОК	Първични прегледи до 17 г.	Първични прегледи над 17 г.
J00 - J006	164063	130589	33474
J10 - J18	7403	1248	6155
J20 - J22	20412	9399	11013
J30 - J39	7727	2480	4887
J40 -J47	15804	1908	13896
J60 - J70	6	0	6
Общо	215415	145984	69431

Табл. 10 Първични прегледи Клас Х от МКБ-10 по възрасти по данни на РЗОК Благоевград за 2023 г.

Забележка:

**Остри инфекции на горни дихателни пътища (J00 - J06)*

РЗОК Благоевград	Общо за областта	Първични прегледи до 17 г.	Първични прегледи от 17 г. до 18 г.	Първични прегледи от 18 г. до 35 г.	Първични прегледи от 35 г. до 65 г.	Първични прегледи над 65 г.	Над 18 г. общо
J00 - J006	164063	130589	4006	10701	15000	3767	29468
J10 - J18	7403	1248	95	808	3382	1870	6060
J20 - J22	20412	9399	329	2301	6518	1865	10684
J30 - J39	7727	2840	127	1125	2544	1091	4760
J40 -J47	15804	1908	67	971	7388	5470	13828
J60 - J70	6	0	2	0	2	2	4
Общо	215415	145984	4625	15906	34835	14065	

**Грип и Пневмония (J10-J18)*

**Други остри респираторни инфекции на долни дихателни пътища (J20 –J22)*

**Други болести на горните дихателни пътища (J30 – J39)*

**Хронични болести на долните дихателни пътища (J40 – J47)*

**Болести на белия дроб, причинени от външни агенти (J60 – J70)*

1.3. Изводи

Въз основа на кратката обобщена оценка за качеството на атмосферния въздух на територията, контролирана от РИОСВ – Благоевград, Проект № BG16M1OP002-5.002-0006 „Актуализация на програмата за качеството на атмосферния въздух на територията на Община Благоевград“ 2020 -2023, финансиран от Оперативна програма „Околна среда“, съфинансирана от Европейския съюз чрез Европейските структурни и инвестиционни фондове и данните за здравното състояние на населението в Област Благоевград, предоставени от Дирекция «Медицински дейности» към РЗИ Благоевград, можем да направим следните изводи:

- Газифицирането на цялата област ще намали емисиите на вредни вещества, отделяни в приземния слой от горивните процеси в промишлеността и в бита.
- През 2023 г. на територията контролирана от РИОСВ – Благоевград са обхванати за текущ контрол, включително чрез задължаване за провеждане на собствен мониторинг всички по-съществени неподвижни източници на емисии. При промишлените източници не са констатирани съществени превишения на нормите за допустими емисии.

- Поради необходимостта от окончателно валидиране на данните преди докладване в Европейската агенция по околна среда са възможни минимални промени в публикуваните данни. Окончателните данни се публикуват в Националния доклад за състоянието и опазването на околната среда, изготвян от ИАОС.

Програмата за качеството на атмосферния въздух на Община Благоевград за периода 2019-2023 г. посочва фините прахови частици като основен замърсител на въздуха в града.

Направеното по-горе обобщение показва, че съвместното изпълнение на всички мерки води едновременно както до значително намаляване на броя на превишаванията на СДК на ФПЧ10 над ПС на СД НОЧЗ под 35, така и чувствително намаляване на СГ концентрации на ФПЧ10 и Б(α)П и достигане и поддържане под нивата на нормативните стандарти.

Програмата регламентира и обосновава ролята на Общината като водещ административен и експертен орган по прилагане на мерките, създаване на местна нормативна уредба, устройствено планиране в първостепенна подчиненост на КАВ, повишено качество и обхват на контрола и мониторинга на средата, действащите и новоизграждащите се инсталации.

При анализа на здравно-демографското състояние на населението на Област Благоевград за периода 2012 - 2022 година се налагат следните изводи и акценти, които изискват повишено внимание:

- Формиране на трайна тенденция за намаляване броя на населението – депопулация и задържане на естествения прираст в отрицателни стойности.
- Застаряване на населението с влошаване на съотношението между хората в трудоспособна и тези в нетрудоспособна възраст.
- Естественият прираст в областта продължава да показва значително негативни стойности от средния за страната.
- Водещо място в структурата на смъртността по причини заемат болестите на органите на кръвообръщението, злокачествените новообразувания и болестите на храносмилателната система.
- С водещо място в структурата на заболяемостта по класове болести са болестите на дихателната система, на пикочо-половата система и на органите на кръвообращението

Глобалната тежест на заболяванията, асоциирани с излагане на въздушни замърсявания, има своята висока цена, която заплащаме за сметка на ефектите върху човешкото здраве.

Тежестта на заболяванията, дължащи се на замърсен въздух, се оценява толкова голяма колкото и тази от други мащабни глобални здравни рискове, каквито са нездравословното хранене и тютюнопушенето, а също така и като единствената и най-значима заплаха за човешкото здраве, идваща от околната среда.

Безспорно значителното подобряване на КАВ в Община Благоевград е възможно единствено от едновременното действие на всички мерки, заложили в програмата от мерки и при положителна нагласа и мотивация на местното население в грижа и отговорност за здравето.